

Investigating the relationship between spiritual intelligence and psychological resilience and happiness in Lorestan University students

Nilofar Mikaiili¹ Mohammad Hatami Nejad^{2*}

1 Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Mohagheh Ardabili, Ardabil, Iran. nmikaeili@uma.ac.ir

2. * Corresponding Author, Master's degree Psychology and Educational Sciences, Mohagheh Ardabili University, Ardabil, Iran. hatamimohamad314@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article History:
Received
September 11, 2023
Accepted
November 22, 2023

Keywords:
Spiritual intelligence,
happiness, resilience,
students, Lorestan
University.

...

ABSTRACT

By using spiritual intelligence, modern man can give meaning to his work and give another meaning to his life; imitating religious and spiritual examples creates psychological well-being, and happiness and resilience are among the components that are effective in the quality of life and promoting health. Psyche, health, and increased social participation of the individual act as barriers against mental disorders. The purpose of this research was to determine the relationship between spiritual intelligence and happiness and resilience. The research method is correlational. The statistical population included female and male, single and married students of different ages and disciplines at Lorestan University in the first semester of 1400-1401. The sample size includes 120 people (60 females and 60 males) who were selected by random sampling. The research tools were King's Spiritual Intelligence Questionnaire, Fordyce's Happiness Questionnaire, and Kanner's Resilience Questionnaire. Statistical tests were Pearson's correlation and multiple linear regression using SPSS V22 software. The results showed that spiritual intelligence had a significant relationship with students' happiness. Also, spiritual intelligence has a positive and significant relationship with students' resilience. According to the obtained results, the higher the spiritual intelligence of the students, the higher their level of happiness and resilience will be.

بررسی ارتباط هوش معنوی با میزان تاب آوری روان شناختی و شادکامی در دانشجویان دانشگاه لرستان

نیلوفر میکائیلی^۱، محمد حاتمی نژاد^{۲*}

۱ استاد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. nmikaeili@uma.ac.ir

۲ کارشناس ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

hatamimohamad314@yahoo.com

اطلاعات مقاله

دریافت مقاله:

۱۴۰۲/۰۶/۲۰

پذیرش نهایی:

۱۴۰۲/۰۹/۰۱

واژگان کلیدی:

هوش معنوی، شادکامی، تاب آوری، دانشجویان، دانشگاه لرستان

چکیده

انسان معاصر می تواند با به کارگیری از هوش معنوی، به کارهای خود معنی ببخشد و معنای دیگری به وجود زندگی خویشتن دهند، الگوبرداری از سرمشق های دینی و معنوی، بهزیستی روان شناختی ایجاد می کند و شادکامی و تاب آوری جزء مؤلفه هایی است که در کیفیت زندگی مؤثر و موجب ارتقاء سلامت روان، سلامتی و افزایش مشارکت اجتماعی فرد می شود و به عنوان مانعی در برابر اختلال های روانی عمل می کند. به همین سبب؛ هدف پژوهش حاضر، تعیین رابطه بین هوش معنوی و شادکامی و تاب آوری است. روش پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل دانشجویان دختر و پسر و مجرد و متأهل سنین و مقطع های مختلف، دانشگاه لرستان در نیمسال اول ۱۴۰۱ بودند. حجم نمونه شامل ۱۲۰ نفر (۶۰ دختر و ۶۰ پسر) که به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار پژوهش عبارت اند از: پرسشنامه هوش معنوی کینگ، پرسشنامه شادکامی فوردایس و پرسشنامه تاب آوری کانر. آزمون های آماری همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی چندگانه با استفاده از نرم افزار SPSS V22 است. نتایج نشان داد که هوش معنوی با میزان شادکامی دانشجویان اثر معنی داری دارد، هوش معنوی با میزان تاب آوری دانشجویان رابطه مثبت و معنی دار دارد. با توجه به نتایج حاصل شده هوش معنوی دانشجویان هرچه بالاتر باشد، میزان شادکامی و تاب آوری آنان بالاتر خواهد بود.

۱- مقدمه

هوش معنوی به عنوان یکی از مفهومی‌های جدید، بحث‌برانگیز و محبوب هست که به وسیله محققان به خصوص در حیطه مذهب و معنویت بیان شده و توسعه فراوانی پیدا کرده است. این مفهوم در آغاز به وسیله استیونز در سال ۱۹۹۶ و برای بار دیگر در سال ۱۹۹۹ مطرح گردید (اسدزاده و همکاران، ۲۰۱۹). هوش معنوی به عنوان یک ظرفیت انسانی برای پرسیدن سؤال در مورد معنای زندگی و دنیایی است که در آن زندگی می‌کنیم (هنینگسگارد^۱، ۲۰۰۸). به همین جهت هوش معنوی موجب هدفمند گردیدن زندگی می‌گردد و رابطه مستقیمی با همه‌ی قسمت‌های زندگی دارا است و مجموعاً امور مرتبط به زندگی آدمی را به هدف وصل نموده و به سوی زندگی گران بها رهنمود می‌دارد. معینی و طبرسا (۲۰۱۵)، اردلان و همکاران (۲۰۱۴) و علیجانی (۲۰۱۵) این مفهوم تصویر کاملی از هوش انسان است که توانایی انسان را برای اتصال به یک نیروی برتر و یک موجود مقدس ارتقاء می‌دهد (وان^۲، ۲۰۰۲) (ریتمن، ۱۹۸۷) بر این مسئله تأکید می‌کند که طبیعت و ذات بشر در عشق و علاقه‌های مخلصانه و در ارتباط با خدا تعریف می‌شود و عفو و بخشش برای التیام دادن زخم‌های عمیق عاطفی انسان ضروری است و کسانی که از هوش معنوی بیشتری برخوردارند، انعطاف‌پذیری و خودآگاهی بیشتری دارند و نگرش کل نگر نسبت به هستی و مشقت‌های زندگی دارند (امونس^۳، ۲۰۰۰) این افراد از چندین ظرفیت بهره می‌برند، به عنوان مثال قدرت مقابله با استرس، تبدیل تهدیدات زندگی به فرصت و در نهایت سلامت روانی بهتری دارند (ویگلسورث^۴، ۲۰۰۶) معنویت ظرفیت افراد را برای تحمل استرس‌های زندگی افزایش می‌دهد و افراد را به تلاش بیشتر برای یافتن راه‌حل برای مشکلات ترغیب می‌کند (رابینسون^۵، ۲۰۱۶) ایمونز^۶ معنویت را طبق تعریف گاردنر از هوش عنوان کرده و عقیده دارد که معنویت تصویری از هوش است که کارکرد و انطباق‌پذیری فرد را از قبل پیش‌بینی می‌نماید و فرد را در حل مسئله یاری می‌کند (کینگ^۷، ۲۰۰۸) پژوهشگران نشان دادند که بالا رفتن سطح معنویت در زندگی می‌تواند به رفع ناهماهنگی‌های زندگی کمک کند و رضایت افراد را از زندگی را افزایش دهد (حیدری، مشکین‌یزد، سودمند، ۲۰۱۸) از طرفی دیگر، به نقل از (میلر، ۱۹۹۵) معنویت قدرت جان‌بخشی یا جوهره‌ی هستی انسان هست که زندگی انسان را مدیریت می‌کند و همچنین در ارتباطات شخص با خویشان، دیگران، طبیعت و خدای متعال نقش دارد و تجربه می‌شود (خدایاری‌فرد، یغمایی و همکاران، ۱۳۸۹). همچنین هوش معنوی از طریق تحکیم بخشیدن به اعتقادات دینی فرد باعث تثبیت شدن صفات حسنه و نیکو شده است و شخص را به سوی کمال و تعالی به حرکت درمی‌آورد (امید و حقانی، ۲۰۱۳). بلقان ابادی و همکاران، نشان دادند که هوش معنوی بر کیفیت زندگی تأثیرگذار است (۲۰۱۴) هوش معنوی با سلامت عمومی و شادکامی ارتباط دارد (فضیلت پور، ۲۰۱۶). (زهر، ۲۰۱۲) عقیده دارد که هوش معنوی به وجود آورنده شناختی ژرف در وقایع زندگی است و فرد را در برابر اتفاقات زندگی مقاوم می‌کند و به وسیله آن انسان‌ها به مشکلات معنایی و ارزشی پرداخته و آن را برطرف می‌کنند در پژوهشی که (حاتمی، باقری و اکبر زاده، ۱۳۸۹) باهدف ارتباط بین هوش معنوی و شادکامی و ویژگی‌های جمعیت شناختی پرستاران در دو بیمارستان مختلف بوشهر، انجام گرفت نتایج نشان داد که مابین هوش معنوی و شادی ارتباط معناداری وجود دارد. (پرکینز و جونز، ۲۰۰۷) عقیده دارند که هوش معنوی از جمله عوامل حمایتی در تاب‌آوری است. تمنایی فر در پژوهش خود نشان داد که بین هوش معنوی و شادکامی ارتباط وجود دارد (۲۰۱۹). در طول دهه پیشین تحقیقات در عرصه روانشناسی مثبت نگر به دنبال جواب دادن پرسش انسان در درباره کامروایی علی‌الخصوص تجربه شادی شده

^۱ Henningsgaard^۲ Vaughan^۳ Emmons^۴ Wigglesworth^۵ Robinson^۶ Emmons RA...^۷ king

است (سماه. یوسف. مصطفی، عزیز^۸، ۲۰۱۴). در روانشناسی مثبت فرض بر این شده است که توانمندی‌هایی در آدمیزاد وجود دارند از قبیل شهامت، آینده‌نگری، خوش‌بینی، ایمان، امیدواری و اراده که به‌عنوان محافظ علیه عارضه‌های روانی اقدام می‌کنند. سلیگمن نمایش داده که به‌عنوان نمونه خوش‌بینی آموخته‌شده از افسردگی و پریشانی در کودکان و بزرگسالان جلوگیری می‌کند در این اساس به ازای اینکه فقط به اصلاح آسیب پرداخته بشود، استعدادها هم شکوفا می‌شوند (سلیگمن، ۲۰۰۵) پژوهش ماسکارو و روزن نشان داد که هرچه معنای معنوی کمتر باشد آسیب‌پذیری در مقابل استرس و افسردگی افزایش پیدا میکند (۲۰۰۶). شادکامی^۹ نوعی ارزیابی است که شخص از خویشتن و زندگانی‌اش دارد و موردهایی همانند رضایت از زندگی، خلق مثبت، هیجان، فقدان اضطراب و افسردگی را مضمول می‌شود و جنبه‌های گوناگون آن نیز به شکل شناخت و عاطفه است (دینر^{۱۰}، ۲۰۰۷). (کار^{۱۱}، ۲۰۰۴) عقیده دارد که افراد شاد، معمولاً توانایی‌های خود را بهتر ارزشیابی کرده و اتفاقات مثبت را بیشتر از اتفاق‌های منفی، به‌خاطر می‌سپارند و در زندگی روزمره، انتخاب‌های بهتری دارند. عده‌ای از پژوهشگران، شادکامی را در خوشبختی افراد مؤثر می‌دانند (مارتین^{۱۲} و همکاران، ۱۹۸۹ و ریان^{۱۳}، ۲۰۰۱). پژوهش‌ها نمایانگر هستند که شادمانی، تحمل ما را در برابر درد افزایش می‌دهد (ویزبرگ^{۱۴} و همکاران). ایضا افراد شاد دارای شخصیت سالم بوده و انسان‌هایی مسئولیت‌پذیر هستند بنابراین استنباط می‌شود که شادکامی باروحمیه و شخصیت فرد در ارتباط است (صیقلی، ۱۳۸۳). نتایج پژوهش (فردیس، کاردوز و ساریکام^{۱۵}، ۲۰۱۸) نشان داد که مابین مثبت بودن، بخشش، شادکامی و انتقام رابطه آماری معنی‌داری وجود دارد. به بیانی دیگر، انتقام با بخشش، مثبت بودن و شادکامی رابطه منفی داشت. همچنین افزایش بخشش، مثبت بودن و شادکامی موجب به کاهش انتقام می‌شود. هیلز و آرگایل^{۱۶} (۱۹۹۸) هفت مؤلفه را که شامل، اجتماعی بودن، کارآمدی، رضایت از زندگی، سلامت، احساس خوشی، شناخت مثبت و عزت‌نفس را از مؤلفه‌های مهم شادکامی مطرح کرده است.

سینگر (۲۰۱۰) از تاب‌آوری به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های روانشناسی مثبت یادکرده، در روانشناسی، مفهوم تاب‌آوری به معنی ظرفیت مثبت افراد برای مقابله با استرس و نامایمات است. این مقابله ممکن است منجر به بازگشت فرد به وضعیت قبلی عملکرد طبیعی یا استفاده از تجربه مواجهه با نامایمات برای ایجاد اثر فولادی و عملکرد بهتر از حد انتظار خود شود. (مستن^{۱۷}، ۲۰۰۹) از نظر ماستن، تاب‌آوری به سازگاری موفق فرد با وجود خطر و نامایمات اشاره دارد. تاب‌آوری یکی از عامل‌هایی است که می‌تواند حوادث استرس‌زا و اختلالات روانی را تعدیل کند و باعث شود این حوادث تأثیرات کمتری بر افراد داشته باشد. (اوشیو و همکاران^{۱۸}، ۲۰۱۸) تاب‌آوری به‌عنوان ظرفیت غلبه بر خطرات، چالش‌ها و فشارهای حاد را به‌عنوان بخشی از زندگی تحصیلی در همه دانشجویان که سطوح ضعیف عملکرد، ناراحتی، چالش‌ها و شکست را در فرآیند تحصیلی خود تجربه می‌کنند، افزایش می‌دهد. (بورگ و همکاران^{۱۹}، ۲۰۰۷). این افراد توانایی‌هایی مانند ترمیم و بازیابی، خوش‌بینی، مهارت تبدیل تهدیدها به فرصت یادگیری و رشد، پشتکار، عزت‌نفس، ایجاد شبکه حفاظتی سالم، رشد شایستگی‌های عاطفی و فراطبیعی، استقلال در تصمیم‌گیری، احساس شوخ‌طبعی و توانایی‌های مقابله‌ای در مواجهه با مشکلات و تعارض‌ها، دارند. (همیلتون و همکاران^{۲۰}، ۲۰۱۵)

⁸ Aziz R., Mustaffa S., Samah NA., Yusof R

⁹ happiness

¹⁰ Diener E

¹¹ Carr A

¹² Martin M. et al,

¹³ Ryan RM.

¹⁴ Weisenberg M.

¹⁵ Adam Karduz FF., Saricam H.

¹⁶ Hills & Argyle

¹⁷ Masten

¹⁸ Oshio et al

¹⁹ Burg et al

²⁰ Hamilton et al

پژوهشگران در بررسی‌های خود به این نتایج رسیده که تمامی انسان‌ها با تاب‌آوری فطری و گنجایش‌های به‌منظور بهبودی خصوصیت‌هایی که عمدتاً در افرادی که تاب‌آوری بیشتری دارند دیده می‌شوند؛ زاده می‌شویم، خصوصیت‌هایی از قبیل توانایی اجتماعی (مانند انعطاف‌پذیری فرهنگی، عطوفت، مهارت‌های ارتباطی)؛ مهارت‌های حل مسئله (مانند برنامه‌ریزی، کمک طلبی، تفکر انتقادی و ابتکار) و مهارت‌های خودگردانی (مانند هویت، خودکارآمدی شخص، خودآگاهی، سلطه بر وظایف و اجتناب سازگاران از وضعیت منفی، هدفمندی و باور به آینده‌ای روشن) است. (کانر، ۲۰۰۶)

۲- روش

جامعه آماری در این تحقیق شامل کلیه دانشجویان دانشگاه لرستان در تمامی مقاطع در نیمسال اول ۱۴۰۱ است و در مقاطع مختلف تحصیلی بودند، حجم نمونه ۱۲۰ نفر از دانشجویان بودند که به روش نمونه‌گیری در دسترس از بین دانشجویان انتخاب شدند. در این پژوهش جهت گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه به شرح زیر استفاده شد؛ که به صورت الکترونیکی در بین دانشجویان و گروه‌های مرتبط دانشجویی نشر پیدا کرده است.

۳- ابزار پژوهش

پرسشنامه استاندارد هوش معنوی کینگ (SISRI-24)، این پرسشنامه توسط دیوید کینگ در سال ۲۰۰۸ تدوین شده است. این مقیاس، یک ابزار اندازه‌گیری مربوط به سنجش هوش معنوی با چهار زیر مقیاس تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، بسط حالت هوشیاری و آگاهی متعالی و دارای ۲۴ سؤال است. مقیاس بر اساس طیف لیکرت پنج گزینه‌ای تنظیم شده است پایایی کینگ با ضریب آلفای ۰/۹۵ تأیید شد. در ایران، مطالعه رقیبی و همکاران (۱۳۸۹) ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۹ همچنین ضریب پایایی پرسشنامه هوش معنوی از طریق باز آزمایی، در یک مطالعه‌ی ۷۰ نفری به فاصله زمانی تقریباً دو هفته ۰/۶۷ محاسبه شد (حسین دخت، فتحی اشتیانی و تقی زاده، ۱۳۹۲)

پرسشنامه شادکامی (مایکل فوردایس): این پرسشنامه، شامل ۳۹ سؤال است و میزان شادکامی فرد را می‌سنجد. طبقات چهار گونه‌ی پاسخ در این پرسشنامه عبارت‌اند از: زیاد، متوسط، کم، خیلی کم. برای نمره‌گذاری پرسشنامه به ترتیب نمره‌های ۴، ۳، ۲، ۱ تعلق می‌گیرد. مجموع نمره‌ها نمره‌ی کل آزمودنی را به دست می‌دهد.

پرسشنامه تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳): این پرسشنامه را کانر و دیویدسون^{۲۱} با مرور منابع پژوهشی ۱۹۹۹ - ۱۹۷۹ حوزه تاب‌آوری تهیه کردند ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در شش گروه، جمعیت عمومی، مراجعه‌کنندگان به بخش مراقبت‌های اولیه، بیماران سرپایی روان‌پزشکی، بیماران مبتلابه اختلال اضطراب فراگیر و دو گروه از بیماران مبتلابه اختلال اضطراب پس از سانحه، بررسی شد. تهیه‌کنندگان این مقیاس بر این عقیده‌اند که این پرسشنامه به‌خوبی قادر به تفکیک افراد تاب آور از افراد غیر تاب آور در گروه‌های بالینی و غیر بالینی بوده و می‌تواند در موقعیت‌های پژوهشی و بالینی مورداستفاده قرار گیرد (محمدی، ۱۳۸۵). این پرسشنامه ۲۵ سؤال دارد که در مقیاس لیکرت بین صفر کاملاً نادرست و چهار همیشه درست، نمره‌گذاری می‌شوند. نمره میانگین این مقیاس از ۵۲ است. داس با ضریب آلفای کرونباخی معادل ۰/۸۴ تا ۰/۹۲ ثبات درونی کافی را نشان داده است (لطفی کاشانی، ۱۳۸۰)

۳-۱- روش اجرا

پس از تدوین پرسشنامه لینک مربوط به پرسشنامه‌های هوش معنوی، شادکامی و تاب‌آوری به گروه‌های مربوط به دانشجویان ارسال شد تا آن‌ها را تکمیل کنند. برای اجرای این پرسش‌نامه‌ها، از شرکت‌کنندگان خواسته شد که میزان موافقت یا مخالفت خود را با سؤال‌های پرسشنامه که در مقیاس لیکرت طراحی شده بود، در پرسشنامه مربوط درجه‌بندی کنند و در توضیحات مربوط به پرسشنامه این اطمینان داده شد که اطلاعات به‌صورت ناشناس دریافت می‌شود و محرمانگی پاسخ‌ها حفظ می‌شود، پس از پاسخ دادن حجم

^{۲۱} Connor KM., Davidson JR...

نمونه مورد نظر پاسخ‌نامه‌ها جمع شد و از طریق نرم‌افزار spss22 و آزمون آماری همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شد.

۴- یافته‌ها

به منظور تعیین ارتباط هوش معنوی و میزان تاب‌آوری روان‌شناختی و شادکامی دانشجویان، از ضرایب همبستگی و آزمون‌های معناداری آن و همچنین تعیین جهت همبستگی متغیرهای هوش معنوی و تاب‌آوری و شادکامی استفاده شد. قبل از استفاده از این آزمون، از برقراری مفروضه‌های پژوهش تحلیل کوواریانس شامل نرمالیتی توزیع به‌وسیله آزمون کلموگروف-اسمیرنف و شاپیرو-ویلک، همگنی شیب رگرسیون و همگنی واریانس‌ها در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ اطمینان حاصل شد در ادامه جدول توصیفی اطلاعات دموگرافیک شرکت‌کنندگان شرح داده می‌شود که شامل جمعیت افراد شرکت‌کننده در هر گروه سنی و سطح تحصیلات و همچنین وضعیت تأهل هر کدام شرح داده شده است... ($p < 0/05$)

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی جامعه آماری

متغیر	گروه‌بندی	مجرد		متاهل	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
سن	۱۵-۲۰	۱۱	۹٪	۵	۴٪
	۲۱-۲۵	۳۶	۳۰٪	۲۷	۲۳٪
	۲۶-۳۰	۶	۴٪	۱۲	۱۰٪
	بالای ۳۱	۹	۸٪	۱۴	۱۲٪
جنسیت	پسر	۳۴	۲۹٪	۲۶	۲۲٪
	دختر	۲۸	۲۳٪	۳۲	۲۶٪
	کارشناسی	۵۴	۳۶٪	۳۹	۳۳٪
تحصیلات	ارشد	۶	۵٪	۱۲	۱۰٪
	دکتری	۲	۱٪	۷	۶٪
مجموع وضعیت تأهل		۶۲	۵۱٫۵٪	۵۸	۴۸٫۵٪

جدول شماره ۲. شاخص‌های توصیفی شرکت‌کنندگان در متغیرهای تحقیق

متغیر	هوش معنوی	شادکامی	تاب‌آوری
هوش معنوی	*		
شادکامی	۰٫۲۴۹	*	
تاب‌آوری	۰٫۲۱۳	۰٫۲۲۱	*

جدول شماره ۲ شاخص‌های توصیفی (میانگین و انحراف معیار) متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد؛ که میانگین هوش معنوی در بین دانشجویان همه مقاطع (۸۵/۹۸) و انحراف معیار (۱۳/۶۴۹) به‌دست آمده است و میانگین کل نمرات شادکامی در بین

دانشجویان به طور متوسط (۱۰۸/۱۸) محاسبه شده همراه با انحراف معیار (۲۰/۴۴۹) در ادامه میانگین کل تاب آوری روان شناختی در بین

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
هوش معنوی	۸۵/۹۸	۱۳/۶۴۹
شادکامی	۱۰۸/۱۸	۲۰/۴۴۹
تاب آوری روان شناختی	۸۶/۱۷	۱۲/۸۷۷

دانشجویان (۸۶/۱۷) به دست آمده است همراه با انحراف معیار (۱۲/۸۷۷) محاسبه شده است.

جدول شماره ۳. ضرایب همبستگی مؤلفه های هوش معنوی و رضایت از زندگی

بر اساس جدول (۳)، (۴) همان گونه که ملاحظه می شود، بین هوش معنوی و میزان شادکامی ضریب همبستگی (۰/۲۴۹) وجود دارد در سطح معناداری (۰/۰۰۶) همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین هوش معنوی و تاب آوری روان شناختی ضریب همبستگی (۰/۲۱۳) در سطح معناداری (۰/۰۲) محاسبه شده. بین شادکامی و تاب آوری ضریب همبستگی به میزان (۰/۲۲۱) در سطح معناداری (۰/۰۱۵) به دست آمده است. محاسبات نشان دهنده ی ارتباط بین هوش معنوی، شادکامی و تاب آوری است و با یکدیگر رابطه ی مستقیم دارند به نوعی که هر چه میزان هوش معنوی افزایش پیدا کند شادکامی و تاب آوری نیز افزایش پیدا می کند.

جدول ۴: متغیرهای پیشگوی در مدل رگرسیون خطی چندگانه

متغیر	B	Beta	p
شادکامی	۰/۱۴۲	۰/۲۱۲	۰/۰۲۱
تاب آوری	۰/۱۷۶	۰/۱۶۶	۰/۰۴۹
ضریب تعیین		۰/۰۸۸	
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۰۷۳	

۵- بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین هوش معنوی و میزان شادکامی و تاب‌آوری روان‌شناختی در دانشجویان دانشگاه لرستان بود. یافته‌ها نشان می‌دهد که هوش معنوی با میزان تاب‌آوری و شادکامی دانشجویان رابطه مثبت و معناداری دارند. این یافته‌ها همسو با نتایج تحقیقات دیگران است. پژوهش حاضر نشان داد که هوش معنوی با شادکامی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. (جوادی نژاد و همکاران، ۲۰۱۹) (جوادیان، حیدرپوریزدی و بهزادمنش، ۱۳۹۸) (مشعل پور فرد، ۱۳۹۷) (حسینی، کوروش‌نیا، حیدری، ۱۳۹۴) (پیلتن و همکاران، ۱۳۹۲). نتایج این تحقیق با نتایج پژوهش (سلیمی‌نیا، امامی‌پور، فرزاد، کوچک انتظار، ۱۴۰۰) (هدایت، صادق-زاده، ۱۳۹۹) (رستگاری، محبی، جعفری، ۱۳۹۶) (شادمان‌فر، نیک‌آمال، ۱۳۹۳) (حیدری و همکاران ۱۳۹۲) (حمید و همکاران، ۱۳۹۱) (یعقوبی، ۱۳۸۹) بین هوش معنوی و تاب‌آوری رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد همسو است.

در تبیین یافته‌هایی که در این مطالعه به دست آمد می‌توان مطرح کرد که دانشجویانی که در زندگی خویش ادراک بالایی از معنای معنوی دارند معنویت را نیرویی روح‌بخش و برانگیزاننده در نظر می‌گیرند و از آن به‌عنوان انرژی‌ای که الهام‌بخش آن‌ها به سمت وسوی فرجامی معین، یا هدفی به‌سوی ورای فردیت است یاد می‌کنند؛ بنابراین ارتباط این نوع معناداری با تاب‌آوری روان‌شناختی، معناداری، شادکامی، رضایت از زندگی، امید به زندگی و شکوفایی روان‌شناختی توجیه می‌شود؛ که در این پژوهش دو مؤلفه‌ی تاب‌آوری و شادکامی موردسنجش قرار گرفت.

نتایج پژوهش میرز (۲۰۰۰) و پترسون (۲۰۰۱) بیانگر این مسئله است که شادی در بهبود و افزایش سلامت جسمانی و روانی نقش مؤثری دارد و باعث احساس امنیت و رضایت در زندگی و روحیه مشارکت بالاتر می‌گردد و افراد دارای زندگی معنوی، بدون شک از نظر روان‌شناختی افراد سالمی هستند. پس می‌توان گفت که افراد برخوردار از هوش معنوی بالا از میزان شادی بالاتری بهره‌مند خواهند شد و چون هر دو مؤلفه ارتباط بسیار نزدیکی با سلامت روانی دارند که این تبیین با نتایج یافته‌های پژوهش یعقوبی (۱۳۸۹) همسو است او در یافته‌های خود به این نتیجه‌گیری رسید که رابطه معناداری بین هوش معنوی و سلامت روانی در دانشجویان وجود دارد. از نظر پترسون (۲۰۰۱) افراد شاد تمایل دارند خود و دیگران را مثبت ببینند و وقایع را مثبت تفسیر نمایند. پژوهش الیسون (۱۹۹۱) نشان داد که بعد از تداوم حمایت اجتماعی، ایمان استوار موجب شادی می‌شود.

منابع

۱. حمید، نجمه؛ کیخسروانی، مولود؛ بابامیری، محمد؛ دهقانی، مصطفی. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ی سلامت روان و هوش معنوی با تاب آوری در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. فصلنامه ی علمی پژوهشی جنتاشاپیر. ۳(۲). ۳۳۸-۳۳۱
۲. حیدری. ا. کوروش نیا، م، حسینی، م (۱۳۹۴). رابطه بین هوش معنوی و شادکامی به واسطه بهزیستی روان شناختی. روش ها و مدل های روان شناختی. ۲۱(۶). ۷۳-۸۵
۳. سلیمی نیا، ن، امامی پور. س، فرزاد و کوچک انتظار. ر (۱۴۰۰). نقش میانجی تاب آوری در تبیین مدل شادکامی بر اساس هوش معنوی و کیفیت روابط بین فردی در دانشجویان. فصلنامه خانواده و بهداشت، دوره یازدهم شماره ویژه (الف). تابستان ۱۴۰۰. ۲۷(۳). ۷۳-۸۸
۴. صادق زاده، ص، هدایت، ف (۱۳۹۹) فراتحلیل رابطه هوش معنوی با تاب آوری. مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۳(۳) ۶۳-۷۴
۵. عناصری، م. (۱۳۸۶). رابطه ی بین سلامت روان و شادکامی دانشجویان دختر و پسر. اندیشه و رفتار، ۲(۲). ۷۵-۸۴
۶. نیک آمال، م. شادمان فر، ن (۱۳۹۳) ارتباط هوش معنوی با تاب آوری روان شناختی در دانشجویان. فصلنامه تحقیقات روان شناختی، ۲۲(۶). ۱-۱۴
۷. یعقوبی، ا. (۱۳۸۹) بررسی رابطه هوش معنوی با میزان شادکامی دانشجویان دانشگاه بوعلی همدان. پژوهش در نظام های آموزشی. تابستان (۹). ۹۲-۱۰۵
8. Adam Karduz FF., Saricam H. 2018 The Relationships between Positivity, Forgiveness, Happiness, and Revenge. Romanian Journal for Multidimensional Education/Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. Dec 1;10(4).
9. Alijani, S. Emotional intelligence and spiritual intelligence and life style among students, contemporary psychology. 2015; 10: 1082-1085.
10. Amirian, ME., Fazilat-Pour, M. Simple and Multivariate Relationships Between Spiritual Intelligence with General Health and Happiness. J Relig Health 55, 1275-1288 (2016)
11. Ardalan M, Sarchehani Z, Sarchehani M. The Relationship Of Teachers' spiritual Intelligence To Quality of Work Life and Maturity. 2014.
12. Asadzadeh N, Mohajeran B, Ghaleei A, Divband A, Javadi P. The relationship between Spiritual intelligence and its Components with Job Performance: A case of Teachers of Aslanduz city. Journal of School Psychology. 2019;8(2):7-21.
13. Bolghan-Abadi, M., Ghofrani, F. & Abde-Khodaei, M.S. Study of the Spiritual Intelligence Role in Predicting University Students' Quality of Life. J Relig Health 53, 79-85 (2014)
14. Ellison CG. 1991. Religious involvement and subjective well-being. Journal of health and social behavior. Mar 1:80-99.
15. Emmons RA. 2000 Is spirituality an intelligence? Motivation, cognition, and the psychology of ultimate concern. Int J Psychol Religion. ;10:3-26

16. Henningsgaard JM, Arnau RC. Relationships between religiosity, spirituality, and personality: A multivariate analysis. *Personality and Individual Differences*. 2008;45:703-8.
17. Heydari A, Meshkinyazd A, Soudmand P. The Effect of Spiritual Intelligence Training on Job Satisfaction of Psychiatric Nurses. *Iran J Psychiatry*. 2017 Apr;12(2):128-133
18. Javadi Nejad, A., Heidari, A., Naderi, F., Bakhtiyar pour, S. & Haffezi, F. (2019) Effectiveness of spiritual intelligence in resilience and responsibility of students. In *Journal School Health*.6(3).1-7
19. Mascaro N, Rosen DH. The role of existential meaning as a buffer against stress. *J Humanist Psychol*. 2006;46(2):168-90.
20. Masten AS. Ordinary Magic: Lessons from research on resilience in human development. *Edu Canada*. 2009;49(3):28-32
21. Meece JL, Glienke BB, Burg S. Gender and motivation. *J Sch Psychol*. 2006;44(5):351-73
22. Meyers, D. 2001. The friends, funds, and faith of happy people. *American psychology*.;55(1): 56- 67.
23. Omid A, Haghani F, Erfan A. Emotional intelligence of medical students of Isfahan University of Medical Sciences and its relationship with spiritual intelligence, *J Isfahan University of Medical Sciences*. 2013.
24. Oshio A, Taku K, Hirano M, Saeed G. Resilience and big five personality traits: A meta-analysis. *Pers Individ Differ*. 2018;127:54-60.
25. Peterson C. 2000 .The future of optimism. *American psychologist*. Jan;55(1):44.
26. Raisi.M.AhmariTehran.H,Heidari.S,Jafarbegloo.E,Abedini.Z. (2013)Bathaie.A.Relationship between Spiritual Intelligence, Happiness and Academic Achievement in Students of Qom University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2013: 13(5)431- 440
27. Rastegari,L, Jafari,E, Mohebbi,P(2017). Relationship between Spiritual intelligence and Happiness in Zanzan Nursing and Midwifery Students. *AFLAK/ Vol.10 / NO 36.37 / Autumn & Winter 2017, 2018*
28. Robinson MR, Thiel MM, Shirkey K, Zurakowski D, Meyer EC. Efficacy of training interprofessional spiritual care generalists. *J Palliat Med*. 2016;19:814-21
29. Seligman M.E.P. 2002. Positive Psychology: Fundamental assumption. *American Psychologist*.; 1(16): 126-136.

30. Sexton MB, Hamilton L, McGinnis EW, Rosenblum KL, Muzik M. The roles of resilience and childhood trauma history: Main and moderating effects on postpartum maternal mental health and functioning. *J Affect Disord.* 2015;174:562-8
31. Singh K, Yn XN. Psychometric evaluation of the connor–davidson resilience scale (CD–RISC) in a sample of Indian Students. *J Psychology.* 2010;1(1):23-30
32. Tabarsa G, moeini M. the Relationship between Dimensions of Spiritual Intelligence and Reducing Job Burnout. *mdrsjrns.* 2015;4(4):109–35.
33. Tamannaefar M, Hossain panah M. Psychological Effects of Spiritual Intelligence and Creativity on Happiness. *Int J Med Invest* 2019; 8 (2):91–107
34. Vaughan F. 2002 .What is spiritual intelligence? *J Humanistic Psychol.* ;42:16-33
35. Wigglesworth C. 2006 Why spiritual intelligence is essential to mature leadership. *Integral Leadership Review.* ;6:206-8
36. Zamirinejad, S., Piltan, M., Haghshenas, M., Tabarraei, Y. & Akaberi, A. (2014). Predicting happiness based on spiritual intelligence. *Quarterly Journal of Sabzevar University of Medical Sciences.*20(5).773–781